

الرشاد

سری ۱۳۳۰

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم دینی، علمی، ادبی، سیاسی هفته‌لق جموعه اسلامیہ در اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر مسئول : ع . اشرف ادیب

جلد ۲ — ۹

۶ کانون اول ۱۳۲۸

پنجشنبه

۹ محرم ۱۳۳۱

عدد ۶۱ — ۲۲۳

شیلره سوق وارشاد ایله اونلری تدریجاً حال وحشتدن تخلص ایدرک کورمکده اولدیغیز شو حال مقبوله، اخلاق کامله مستحسنه ایصال ایتدیلر .

بورجال کرام حضرتتک هر برینه اصطلاح حکماده مؤسس مدنیت، لسان شرعده نبی اطلاق اولنور . بناء علی ذلک شو حقیقتده تظاهر ایدیورکه : فن ایله شرع یکدیگرینه مقارن در ، یکدیگرندن افتراق ایده من ، هم شریعت فنون شتی مجموعهی اولدینی کبی فنوندن تخالفده ایتز ، فن ایسه بوندن انحق برشعبه در .

مثلاً : انسانلری طریق هدایته سوق ، اونلره مدنیتی تأسیس وتعلیم ایتک ایچون کلن نبی ومؤسس اولک ایفا ایتکه چالشدینی اک برنجی وظیفه انسانلری عریان ، هر طرفی آجیق اوله رق یر یوزنده طولاشمقدن منع ، حیوانات ساثره کبی تصادف ایتدکاری هر شیئی یمکدن نهی ایتک اولمش وبوخصوصده صولکدرجه صرف غیرت ایدرک اونلری ولوکه اغاچ یاراقلریله اولسون تستره ، ینه اویا بر اقلردن اکل ایتدرمکه قادر اوله بیلیمشدر ؛ زیرا اوزمان هیچ شبهه یوق که جمعیت بشریه لوازمات مدنییه و ضروریات انسانییه کجهل سندن محروم بولنیورلردی ؛ اوزمان فابریقه لر یوق ، صنایع و تجارت معلوم دکل که چوخه ، کتن ، ومنسوجات ساثره دن البسه یامقوله امر ایتسون ! بوندن صوکره مرور زمان ایله افکار توسع ایدرک انسانلرده تعلیم وتعلمه قابلیت حاصل اولیور ، امور حسنه یی معرفت ، منافعی فهم ایتکه کسب استعداد ایدیورلر .

بونک اوزرینه کلن ایکنجی نبی - که بونک کله سنه عالم انسانی ده احتیاج کورینیور - کندیسندن اول کچن نبی نک وضع ایتدیکی قانونی توسیع ، اولادراک ایتکدن عاجز اولدقلری اموری اونلره تعلیم ، اونلرک اکلاملری ایچون صرف ایده جکی سوزلری اولکیلردن دهاواسع بر صورتده تلقین ایدیوردی . بونجی نک دورنده بولنان انسانلر اودرجه یه ارتقا ایدیورلر که نبی اولک امتک بولندینی حال وحشتی تخطر ایتدکجه استهزا ایله کولمکدن کندیلرینی آله مازلردی ؛ چونکه تکملات ارضیه ، ترقیات زمانیه دن فکرلرده حاصل اولان انتباه بی ثانیته برچوق احکامی تبلیغ وتلقین ایتمه سنه مساعد ایدیوردی . بوندن صکره کچن مدت ظرفده افکار بشر دها زیاده توسع ایتمه سیله نبی دیگرک کله سنه انتظار اولنیور . بوزمان کلن نبی - ادراک بشرک ضعیفی سیبیه - اولکی نیلرک تبلیغه موفق اوله مدقلری برچوق احکامی تبلیغ ایدرک انسانلری دها زیاده ارشاده موفق اولیور . مع هذا بو انبیاء کرامدن هر برلرینک زماننده کندیلرینه تبلیغ ایدیلان احکامی تلقی ایتک ایچون فکرلرنده قابلیت واستعداد اولیلان کیمسه لر یوق دکادی ؛ بونلر تبلیغ ایدیلان احکامی قبول ایتمه یه رک ذات ووحشتی خوش کوریور ، عناد وتمرددن بجانب ایتمه یورلردی ؛ ایشته صحائف تاریخیه و کتب مقدسه ده کفار نامی ویریلان کیمسه لر بونلردر .

دها برزمان کچدکدن صوکره کلن دردنجی بر نبی ایله آرتق عالم تنور ایدیور ، بونجی انسانلره حیواناتی تقسیم ایدوب بر قسمی ینمکه ، دیگر قسمی یمکه ، آردینی کبی مضر اولانلرک اولدیلمسنی ، بونلردن هیچ برشینه یرامیانلرکده کندی حاللرینه بر اقیلمه لرینی امر ایدیور... ایشته شو ترتیب اوزره بر برینی متعاقب نیلر کله رک نوع بشری تدریجاً مشهود من اولان ترقیات عظیمه یه ایصال ایتدیلر .

وقتا که حضرت موسی نک قدومیه ساحه دنیا تشرف ایتدی ؛ دائرة تمدن اولکی پیغمبرلرک زماننه نسبتله پک زیاده توسع ، جمعیت متمدنه نک افرادی ده تکثر ایتدی ، مدنیت ، انتظام ترقی ایدرک تجارتلر ، صنعتلر میدانلر کلدیکی کبی ، حضرت عیسی زماننده ده بالطبع دها زیاده ایلری کیتدی . شو حالده دینه بیلیرکه بونجی لک زمانی اولکیلره قیاس اولناز درجه ده متفوق ایدی ، مع مافیه بوضورتله ترقی اولکی نینک ناقص اولدینی اقتضا ایتمه دیککی کبی اونک شرفی ده اخلاص ایتز ؛ چونکه یوقاریده ده سوبلدیکمز وجهله انبیای عظام حضراتی انسانلرک قوه عقلیه ودرجه تفهمه مناسب اولان احکامدن بشقه سنی تبلیغ ایتمیورلردی . کذلک بر پیغمبرک زماننده برشیتک امری ، یاخود نهی اهل ایدیولوبده اوندن صکره کلن پیغمبرک اونی نظر دفته آله سی نبی اولک زماننده اوشیتک مباح ، یاخود حرام اولدینه حمل ایتک ده طوغری دکلدر . شو حالده بونی نهیه حمل ایده جکر دیه جکسکز دکلی ؛ اوت ، نبی اولک او مواد حقنده هیچ برشی سوبله مسی ، اوزمان اوندن دها اهم برشیتک تبلیغی ، ضرر وزیان جهتندن اوندن دها بیوک بر ماده نک دفعی ایله مشغول اوله سندن ناشیدر .

مترجمی : آقسه کیلی

« مابعدی وار »

احمد حمدی

مَقَالَاتُ

محاوره

بر محقق ایله مقلد آراسته

« ایکنجی محاوره دن مابعد »

تفسیرده ابن عباسدن روایت اولنان شیئه کلنجه : ذاتاً بونک پک چوقلری موضوعدر ، صحیح دکلدر ؛ چونکه بو ، کلبی ، سدی ، مقاتل بن سلیمان کبی حدیث وضع ایتمه یی کندیلرینه ایش ایدیلن کذابین ، وضاعین طریقیله مرویدر ؛ بونی حافظ سیوطی ذکر ایتدیکی کبی شیخ الاسلام ابن تیمیه ده اوندن اول سوبلشدر . بلکه امام احمد بن حنبلک - رحمه الله - « ثلاثة کتب لیس لها أصل : المغازی ، والملاحم والتفسیر » قولندن یکانه مقصد ، بوکبی یلانجیلرک ابن عباسدن ایتدکاری روایت ، نقل ایتدکاری تفسیردر .

بعض محدثین ده ؛ احمد بن حنبل بوسوزیله ایچنده قصص وحکایات

عسکریه دن برینک سامعه سنه قدر کیدر. بونی ایشیدنجه آرتق نه پابه جعی شاشیر، اورته لق کنديسنه طارکلیر؛ قدرت و طاقتی قالماز. بونک اوزرینه برحیله ایله بوجله یی اهل سنت مذهبه موافق برطرزه تحویلی طلب ایدرسده بوکا چاره بولاماز. بالاخره بونی برذات بعض ذکی علمایه دلالت ایدر، او عالم فاضله اوکا شونی یازار :

[ایشتم که ؛ بعض رافضه کتاب مجیدک اوائلی ایله اوینیایه رق کندی تخمین ایتدیکی کبی خلط ایدوب مألوفی تغیر، معروفی تنکیر ایتیش؛ صکرده بوندن « صراط علی حق نمسکه » عباره سنی استنباط ایدرک بونکله علی رضی الله عنه، رسالته محمد (صلی الله علیه وسلم) دن دها لایقدر « فکر فاسدی، معتقد کاسدی اوزرینه استدلال ایتیش .

اوکا قارشی جواب اوله رق دیرزکه : نه زمان اوائل سوری آرامزده حکم اتخاذ ایدوبده سنک زعم فاسدک وجهله اونلردن برطاقم حکملر استخراج ایدمک اولورسه ق هیج شبهه یوقدرکه دائماً اوائل سور، اشرایه قارشی خیاری اتمه یاردم ایدر، مطلقاً صحب جنت ایله اهل نار بیننی تمیز ایدر؛ ایشته اوائل سور! قرآنه، اوندک فصاحت و بلاغت، اعجاز و بیانه مخاطب اولانلره لسان حال ایله سویلورکه :

« یحق لسامعک نصرطه ناصرطه مسک علی حق

ماسمی لحق کنصرطه لظه کم سمی نصارحق » [

بو استنباط شیعیلر ایچون قدیمدر، آنجق اونلردن معتدل اولانلر بونکله علی نک نبوته دکل خلافته احق اولدیغی استدلال ایدیورلر . علامه آلوسی ده « الم » ک تفسیرنده شویله دیور : « ظرائفندرکه بعض شیعه بو حروف ایله حضرت علی کرم الله وجهه نک خلافتنه استئناس ایتدیلر : چونکه بونلرک مکرری آتیلدقن صکره کری به قلاندن « صراط علی حق نمسکه » عباره سنی استخراج اولنق ممکندر. ای سنی ! سن ده بو حروفلر ایله بولدیغک مذهبی استئناس ایدمیلیرسک ؛ زیرا بونلردن مکرر آتیلدقن صکره شیعی به خطاب وافی تذکیر ایدمک بر شی چیقارمق ممکندرکه اوده شودر : « طرق سمعک النصیحه » ایشته بو، حرف بحرف اونلرک ذکر ایتدیکنک مثیلدر، ایسترسک « صح طریقک مع السنة » دیرسک . ظن اندرسم بودها آی، دها لطیفدر « !

مقلد: — بونی ده انی ایضاح ایتدک! بن ظن ایتهم که حساب جلی بتون بتونه انکار ایدمک؛ زیرا بوقدیم براسعمالدر. انی عالیه (رضی) عنه دن روایت اولنیور : بوذات حدیث یهود ایله استدلال ایدرک اوائل سورک اقوامک مدت واجلارینه دلالت ایتدیکنی سویلورمش . حدیث یهودده شودر : حضرت پیغمبرک یانه یهودیلر کلدیکی کبی اونلره یالکز « الم البقرة » بی او قودی . اونلرده هپسی بوقدر ظن ایدرک « مدتی یتیش برسنه اولان بر دینه نصل داخل اولورز » دیدیلر، حضرت پیغمبر تبسم ایتدی . دیدیلر که بشقه وارمی ؟ پیغمبر دیدی که « المص ، الر، المر » یهودیلر دیدیلر که : هپسی قاریشدرک، بناء علیه هانکیسنی الاجغمزی شاشیردق .

زیاده، ناقلنده عدالت مفقود بولنم سندن طولای غیر معتمد اولان شومعانی ثلاثه ده کی کتب مخصوصه بی مراد ایدیور دیهرک بونلرک تفسیری ده بوقیلدن ذکر ایتدیلر. حتی کلینک تفسیری حقنده احمد بن حنبلدن « من اوله الی آخره کذب لا یحل النظر فیه » دیدیکنی ده نقل ایدیورلر . صکره ینه دیورلر که تفسیرنده احادیث موضوعه نقل ایدن مفسرلرک تفسیرینک عدم موثوقیتی بالمأثور ثابتدر؛ ثعلبی، واحدی، زحشری، بیضا وینک تفسیرلری ده بوقیلدندر .

قرآنی حروف ایله تفسیر حقنده نقل ثابت اولدیغی محدثین کرام حضراتی کتب موضوعاتده مرفوعا بیان ایدرک بونی، ملت اسلامیه ده فتن و فساد واقع اولدقن صکره مبتدعه نک وضع ایتدیکی شیرله تمیل ایتدیلر.

مثلاً : « هم عسق » نظم جلیلنک تفسیرنده « ح » علی ایله معاویه نک نحرابه سنه « م » مروانیلرک، « ع » عباسیلرک، « س » سفیان نیلرک ولایتیه ؛ « ق » ده مهدینک قدرته اشارتدر دیدیلر .

برده « ع » عذاب الله، « س » سنت و جماعت، « ق » ده آخر زمانده چیقه جق اولان فنا بر قومدر دیدیلر . علما دیورکه : بونک هپسی موضوعدر، باطلدر .

روایه باطل اولدیغنده بوقدرله اکتفا ایدرز؛ درایه باطل اولدیغنه کلنجه : مقطوع اولان حدیثک دلالتی نصل صحیح اوله بیلیر؛ بودلالت ایچون معروف اولان نه بر حد وارددر، نه ده رسم. زیرا هر بر حرف؛ او حرفلرک بولدیغی هر هانکی کلمه دن اولورسه اولسون آلتق ممکندر؛ چونکه بونلری اخذ ایتک ایچون نه وضعی، نه عقلی، نه ده طبعی هیج بر قاعده یوقدر؛ بو صورتده بو حرفلره ایمان اوزرینه استدلال اولدیغی کبی کفر اوزرینه استدلال ایتک ده صحیح اولور. بعضاً فلاحه، بعضاً ده خسرانه اشارت اولنور. ایشته کوریورسک که بوقیل شیر، قرآنک آنلردن منزله اولمی واجب اولان هندیاندندر .

مقلد: — بو ایضاحی هم کوزل یابدک هم ده اصابت ایتدک . بوندن صکره اوائل سورده کی حروف دن حکم چیقارمق ایچون بشقه بر اصول دها وارددر، اوده شو حروفلری جمع ایدرک مجموعندن، یاخود مکرری بعد الحذف کری به قلاندن کلام ترکیب ایتمکدر . بو حروفک مهمل یاخود معجمندن بر طاقم امور غیبیه استنباط ایدن انسانلر وارددر، فقط بن بو خصوصده سکا قارشی اطالاه کلام ایتک ایسته میورم؛ چونکه سن ظنمک فوقده واسع فکرلی، کنیش مطالعه لی برمدقق اولدیغک حس اولنیور . بناء علیه بوبابده فکرک نه در ؟

محقق: — بو طریق ده اولکیلر کی فاسددر، بونی ا کلاتمق ایچین شامده تحدث ایدن برواقعه لطیفه بی ذکر ایدمک که، اوده شودر : بعض غلات روافض بو حروف دن مکرری بعد الحذف « صراط علی حق نمسکه » جمله سنی استنباط ایدرک بونکله حضرت علی رضی الله عنه ک رسالته حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) دن احق اولدیغی استدلال ایدر. صکره بوجله ایله استدلال ایدمکده اولان معانی فسادیه امرای

مذکور مسلح بولنان عسکر تنیه اولوندقلری وجه اوزره درحال حامل اولدقلری پالارینی چکوب بولنرک اوزرلرینه هجومه ابتدارده فرمان شهریاریه مترقب اولمشلر واول حالده حاضر اولان وزرای عظامدن بری خداوندکار مشارالیه حضرتلرینک آیاقلرینه قبانوب جرم وقباحتلرینک عفوینی نیاز و تمنی وارتنق اوغور پادشاهیده جان فدا ایدرک خدمت ایلده چککیرینه تکفل وشهادت ایلدکده :

— آرتق جزالرینک اجراسنی شمدیلک تأخیر وقباحتلرینک کاملاً عفوئی خصوصی ردوس قلعہ سنک اعدادن اخذ وفتحنه تعلیق ایتدم .

دیوامرو فرمان بیورمش اولدقلرندن عساکر مرقومه برالدن همت ایلہ قلعہ مذکورہنک فتح وتسخیری میسر اولمشدر .

اسبق بروسه مبعوثی

محمد طاهر

عودت و حسب حال

« هر » ، « قوت » ايسه « قوت » ده « اضمح » در .

چکن تعطیل ، اسکوبه کتمزدن اول « حق » عنوانیه یازدیغ سلسله مقالاتده اوروپا خاقلنک افکارینی اداره ایدن فیلسوفلرک « حق » اوزرینه یوروتدکلری مطالعات مختلفه یی جمع وتلخیص ایتمش ونهایت بولنرک ایچنده « قوت » ک تحکم وتغلبنه قائل اولمایانلر بولونمقله برابر بوکون غربده - باخصوص شرقه ، مسلمانلغه عائد مسائلده - نافذ و فیصل امور اولان نظریه ؛ « حق » قوتدر . دستورندن عبارت اولدوغی ایچین بزمده بویله دوشونلره « حق » مزى آنجق « قوت » مزله تسلیم ایتدیره بیلہ جکمزى ، بناء علیه قوتله نمک ، دائماً قوتله نمک لازم کله جککى عرض ایتک ایسته مشدم . متعاقباً وقتیه ینه غربک بودستوری سایه سنده بر هویت سیاسیه قازانابیلان اوروپاده کی کوچوک ، فقط دردمند تعظم وتجبر قومشورلر من « حق » دییه اورتهیه آتیلدیلر ، بزده « حق » دییه فریاد ایدیوردق . بزم و اولنرک دعواى حق خواهی من ، اوروپانک وجدان سیاسینده عکسلر بیراقیوردی .

آرتق وقتى کلشدى ، سنهلردنبرى شرق مسئله سنى حل ایتک ایچون بر سیاسى نک حجیره دماغیه سندن او برینه آتلايان و کیزلنن ، هر پناهنده - مدت مسافرتنه کوره - یال وبال ، کروف قازانان ، جمال وکال ایلہ طراوتیاب اولان غربک دستور سالدیده سى « حق » قوت « معادله عدل فرماسى اورتهیه فیلاتیلیویردی ؛ شیمدی « حق » دییه باغیران آغزلر ، « حرب » قوت « دییه حایقیرمغه باشلامشدى . حرب اولدی ، قوتلر ، - قسماً - چارپیشدی و « حق » قوتدر . دستوری کیم بیلیر قاج بیکنجی ، میلیوتنجی دفعه اولارق جای تطبیق بولدی .

خواجه مرحومک دیدیکی کبی « یورغان کتدی غوغا بیتدی . »

اوائل سورده کی حروفدن استنباط احکامه بوحدیثک دلالت ایتسنک وجهی ايسه اولنرک استنباط ایتدکلری احکامی بلااعتراض اقرار ایدرک علی وجه الترتیب « المص » وسائرلرینده قراشته مجبور اولمسیله ثابتدر .

عثمانلی مناقب حربیه سندن برنبذه

— ۱۶ —

حضرت فاتحک ایام سلطنتلرنده موریه وقوع بولان سفرده وزیر اعظم محمود پاشا طلیعه فرقه سیله عزیمت ایلدی . لکن عساکر اسلامیه ک وصولندن اول فرنکلر موریه چیقوب « کره » حصارینی تعمیر وتحکیم ایتدکن صوکره موریه محافظی بولنان سنان بک قبانمش اولدینی « کوردوس » قلعہ سنی محاصره ایلمشلردی . سنان بک فنا حالده صیقلوب شاید بر مدت دها تدافعی حرکتله محصور قاله جق اولسه قلعہ یی دشمنک استیلا ایدہ جککى اکلادیقندن خدع حربیه یه سلوک ایلہ بر کیجه یوز قدر کزیده عثمانلی دلاوینى بغته فرنکلرک قلعہ خلقتک خارجه هجوم ایتک احتمالی هیچ بروقتده خاطرلرینه کتورمدکلری ووزیر اعظم اردوسنک قریب بر محله کلدیکی معلوملری اولدینی جهته کیجه لین اوزرلرینه کلن عسکرک صدر اعظم اردوسی اولدیغه ذاهب اوله رق بواوهام ایلہ یوز قدر عساکر اسلامیه نک مدافعه سینه مقتدر اوله میوب منهزم وپیشان اولدیلر . بو آراق محمود پاشا دخی واصل اوله رق « کره » حصارینی بالسهوله تسخیر وفرنکلری تعقیب وتدمیر ایتدیکندن بولنرک بقیه السیوفی کوچ حال ایلہ سفینه لره یینوب صاووشدی .

— ۱۷ —

سلطان سلیمان خان قانونی حضرتلری ردوس قلعہ سنک فتحی ایچون کلیتی عسکردن مرتب اوله رق قلعہ مذکورہ اوزرینه براردو سوق بیورمشلر ايسه ده اخذ وتسخیری خیلی مدت اوزامش اولمسی عسکرک مایوسیتی موجب اولوب یولسز حرکتلره تصدی و مجاسرت ایلش اولملری افعال شهریاری یی مستلزم بولنه رق اون بش بیک عسکرک استصحابیلہ اردی هایونلرینه التحاق وقلعه مذکورہ پیشگاهنی تشریف بیورده رق وصوللری کونی اوراده موجود عسکرلرینک اسلحه لرینى بعدالترع حضور شهریارانه لرینه جلب ایلہ بالاستصحاب کتیردکلری مسلح عسکر ایلہ عساکر مذکورہنک اطرافنی قوشاندقندن صوکره : — اکر سز اروارکک اولمش اولسه کز ایدی سزه سلاحلریکنز ایلہ حضوریه کلکه رخصت ویرر ایدم . چونکه سلاح طاشیمق انجق شجیع وجسور ارکک آدملره یراشیر . سز شمدی یه قدر سلاحکیزک حقنی ویره میوب سلاح طاشیمغه لیاقتمسز بر طاقم عورتدن قورقاق آدملر اولدیجکیزی حرکات واقعه کر اثبات ایتدی . حیف سزه اولسونکه اطرافکیزی بحراطه ایغه مش وقاچغه بریر بولونمش اولسه ایدی خصمی کورمزندن اول شمدی یه قدر فرار ایدردیکیز . سزلی تأدیپ وامثالکیزی ترهیب ایدہ جک وجهه جزای مایلیقکیزی اجرا ایدهمده حالیکیزی کوریکیز .

دیواول عسکره بر طور منفعلانه وغضوبانه ایلہ خطاب بیوردقلرنده